

آشنایی با «انستیتو بوشنیاکی» در زوریخ

کار اخلیلوویچ نامیر*

می‌گیرد:

۱. انجام تحقیقات علمی در همکاری با مؤسسات علمی سوئیسی، مانند انستیتوی اسلاو‌شناسی دانشگاه زوریخ و دیگر مؤسسات مشابه.
۲. نگهداری و اداره علمی آرشیو اسناد و مدارک، در همکاری با مؤسسات مشابه در سوئیس (مانند کتابخانه مرکزی زوریخ) و کشورهای دیگر.
۳. برگزاری همایش‌های علمی، نمایشگاه‌ها و مراسم‌های مشابه و ایجاد موقعیتهای مناسب برای دیدارهای علمی و فرهنگی.
۴. انتشار کتابها، بروشورها و فصلنامه‌ها.
۵. پشتیبانی مالی از مطالعات و تألیف آثار علمی و فرهنگی که در پیشبرد اهداف موقوفه مؤثر است.

۶. اعطای جوایز به آثار علمی، هنری، سیاسی، اجتماعی و روزنامه‌نگاری که در پیشبرد علم و فرهنگ بوشنیاکی تأثیر فوق‌العاده‌ای داشته است.

در موقوفه عادل ذوالفقار پاشیچ، کمک به دیگر مؤسسات که دارای همین اهداف یا مشابه آن باشند و حضور در فعالیتهای مشترکی که در بسط و توسعه فرهنگ بوشنیاکها نقش دارند، پیش‌بینی شده است. از این رو، تأسیس مؤسسات مشابه، چه به صورت نمایندگی‌ها و چه به صورت انستیتوهای مستقل، در سوئیس و در

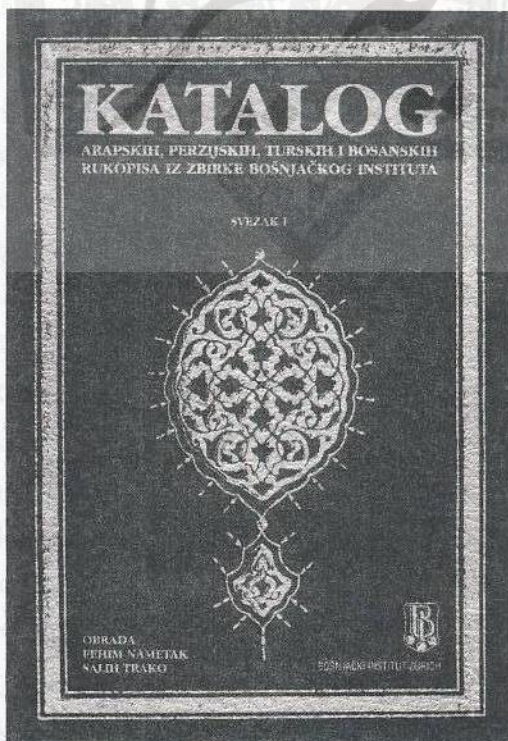
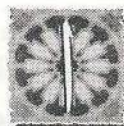
انستیتو بوشنیاکی^۱، مؤسسه‌ای است علمی و فرهنگی واقع در شهر زوریخ سوئیس. این مؤسسه مطابق ضوابط قانون مدنی سوئیس تأسیس شده و در تاریخ ۱۹۸۸/۸/۶ ثبت گردیده است. آقای عادل ذوالفقار پاشیچ^۲ که پس از جنگ جهانی دوم، بر اثر نارضایتی از حکومت کمونیستی (هر چند که خود در جنبش ضد فاشیستی زمان جنگ، نقش فعالی داشت) بوسنی را ترک کرده و در سوئیس اقامت گزیده بود، واقف، بنیان‌گذار و مدیر این مؤسسه است.

در مقدمه اساسنامه انستیتوی بوشنیاکی، مؤسس بر این نکته تأکید دارد که حفظ اصالت، فرهنگ، دین و زبان بوشنیاکها، با احترام به همان ارزشهای ملت‌های دیگر، انگیزه اصلی برای تأسیس

این انستیتو بوده است. پشتیبانی مالی آقای ذوالفقار پاشیچ از این انستیتوی آموزشی و پژوهشی، به منظور حمایت از پژوهشهای علمی در تاریخ، فرهنگ (ادبیات و سایر انواع هنر)، زبان و دین بوشنیاکها است. به عبارت دیگر، معرفی میراث فرهنگی، واقعیت تاریخی و فعالیتهای علمی و فرهنگی بوشنیاکها و دیگر ملت‌هایی که بوشنیاکها از دیرباز با آنها همزیستی دارند، هدف این موقوفه است.

فعالیت‌های انستیتو، در شش زمینه اصلی به شرح زیر صورت

* دانشجوی بوسنیایی دوره دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران

خارج از آن کشور، امکان پذیر است. و بر این اساس، موقوفه عادل ذوالفقار پاشیچ در سال ۱۹۹۱ م. انیستیتوی بوشنیایی را در ساریوو پایتخت بوسنی و هرزگوین نیز تأسیس کرده است.

انستیتو بوشنیایی زوربخ، برای همکاری با همه کسانی که در زمینه تاریخ فرهنگی و سیاسی کشور بوسنی و هرزگوین و ملت بوشنیاک و همچنین بافت جغرافیایی - سیاسی و فرهنگی این کشور و ملت فعالیت می کنند، آمادگی دارد.

این مؤسسه، دارای کتابخانه ای بسیار غنی است. هسته آن کتابخانه را بخش «بوسنیکا» (Bosnika)، تحت عنوان «حسین بیگ» تشکیل می دهد.

این بخش شامل کتابها، دستنوشتها، اسناد و مجلات درباره بوسنی هرزگوین، به زبانهای بوسنیایی، عربی، ترکی، فرانسه، انگلیسی، آلمانی، روسی و بسیاری از زبانهای دیگر است. علاوه بر «بوسنیکا»، دیگر مجموعه اساسی کتابخانه انستیتو دو بوزنیاک، بخش «ایسلامیکا» (Islamika)، تحت عنوان «زاهده خانم» است. این بخش شامل مجموعه ای غنی از تفسیرهای قرآن، آثار تاریخی به عربی، فارسی و ترکی، دائرةالمعارفها و مجموعه ای از آثار کلاسیک عربی در نجوم، طب، ریاضیات و دیگر علوم طبیعی است.

در انستیتوی بوشنیایی، مجموعه ای از نسخ خطی عربی، فارسی و ترکی نیز نگهداری می شود که آقای ذوالفقار پاشیچ، در سالیان دراز اقامت در سوئیس، آنها را از بوسنی خریداری کرده است. این مجموعه، شامل ۴۱۳ متن خطی (Codex) با ۶۳۱ عنوان می باشد که فهرست آنها سه سال پیش به چاپ رسیده است. این فهرست به سه بخش عمده عربی، فارسی و ترکی تقسیم شده است. بخش فارسی، شامل ۲۰ دستنوشته می باشد که از جمله آنها، یک دستنوشته دیوان حافظ و یک دستنوشته مثنوی معنوی است که از نظر زیبایی خط و آرایش جلد و صفحات، بسیار جالب توجه می باشد. در میان دستنوشتههای دیگر، می توان از یک دستنوشته به نام حکمات [سخنان حکیمانه] حضرت علی (گزیده) سخنان امام علی (ع) به زبان عربی با ترجمه فارسی، نوشته محمد بن محمد بن عبدالجلیل (دستنوشته به نام جواهر التفسیر

لتحفة الامیر و المواهب العلیة فی تفسیر القرآن (تفسیر قرآن به زبان فارسی، نوشته حسین بن علی البیهقی الواظع الکاشفی، تقدیم شده به وزیر علی شیر نوایی) یاد کرد. آقایان دکتر فهیم نامتک استاد زبان و ادبیات ترکی دانشگاه ساریوو و صالح تراکو پژوهشگر سابق مؤسسه خاورشناسی ساریوو، این فهرست را گردآوری کرده اند.

افزون بر مجموعه نسخ خطی یاد شده، این انیستیتو دارای بیش از دو هزار مجلد کتاب به زبانهای عربی، ترکی و فارسی و از مشترکین معدود مجموعه معروف آثار کلاسیک شرقی، چاپ دانشگاه گوتته فرانکفورت است.

از آنجا که بوشنیاکها، برخلاف دیگر ملت‌های کشور سابق یوگسلاوی، در دوران حکومت کمونیستی از مؤسسه ای که بتواند ویژگیهای تاریخی آنان را عرضه کند، برخوردار نبودند، وجود انستیتوی بوشنیایی زوربخ و فعالیتهایی که در آن صورت می گیرد، و به ویژه تلاشهای مؤسس آن، در دهه های پیش از تأسیس انستیتو، برای جمع آوری کتابها، دستنوشتهها، مدارک و اسناد مختلف، حائز اهمیت فراوان است. از سوی دیگر، ویرانی کتابخانهها، موزهها و مراکز علمی و فرهنگی، در طول تجاوز اخیر به کشور بوسنی و هرزگوین، ارزش اندوخته های خطی و چاپی انستیتوی بوشنیایی را چند برابر می سازد.

امید است که این مؤسسه معتبر و مهم در آینده نیز بتواند برنامه های خود را با موفقیت دنبال کرده و به اهداف مورد نظر برسد. زیرا این امر می تواند بر استحکام اصالت و هویت ملی و فرهنگی مسلمانان بوسنی تأثیر چشمگیری داشته باشد.

پی نوشت ها:

Institut de Bosniaques. ۱

Adil Zulfikar Pasic. ۲